

Magdalena Pasternak-Zabielska

Raport z badania

Instytucje kultury w okresie Covid-19

Muzealne strategie docierania do widzów

Warszawa, 2021

Spis treści

EXECUTIVE SUMMARY	2
WPROWADZENIE.....	3
GŁÓWNE PROBLEMY I PYTANIA BADAWCZE	4
METODOLOGIA BADANIA	4
JAK ZMIENIŁY SIĘ MUZEA W OKRESIE PANDEMII	6
EDUKACJA MUZEALNA – (NIE)NOWE FORMY EDUKACJI	11
OCZEKIWANIA MUZEÓW W CZASIE PANDEMII	15

Executive Summary

- spadek liczby zwiedzających w stosunku do roku poprzedniego wyniósł średnio (44%),
- (75%) muzeów nie było przygotowanych do realizacji zadań w okresie pandemii,
- do pandemii lepiej były przygotowane muzea z województw Śląskiego i Dolnośląskiego oraz uniwersyteckie (50%), miejskie (40%) i prowadzone lub współprowadzone przez ministerstwo (20%)
- co drugie muzeum (54,2%) z powodu pandemii rozwiązało umowy cywilnoprawne z edukatorami, jednocześnie (45,8%) zapewniło im dalsze zatrudnienie tworząc warunki do prowadzenia zajęć edukacyjnych online lub przesuwając do pracy w innych działach,
- muzea uruchomiły nowe kanały docierania do widzów, głównie w oparciu o popularne serwisy internetowe (Facebook, Youtube, Instagram),
- (75%) muzeów wykorzystuje w procesie opracowywania oferty feedback na temat nastrojów i oczekiwań widzów,
- prawie czterokrotnie wzrosła liczba muzeów mających w swojej ofercie zajęcia online,
- (40%) muzeów realizuje zajęcia online w czasie rzeczywistym,
- ponad (90%) muzeów biorących udział w badaniu oczekuje opracowania i wdrożenia planu pomocy dla instytucji kultury

Wprowadzenie

Celem niniejszego badania, które zrealizowano wspólnie z Forum Edukatorów Muzealnych przy wsparciu Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów była analiza wpływu pandemii SARS-CoV-2 na funkcjonowanie instytucji muzealnych z perspektywy działów edukacji, oraz zatrudnionych w nich edukatorów. Za przyjęciem takiej strategii badawczej przemawiały dwa argumenty. Pierwszy związany jest ze współczesną pozycją funkcji edukacyjnej w strategiach większości instytucji kultury, oraz rolą jaką odgrywają edukatorzy w opracowywaniu oferty kulturalnej, dostarczając feedback na temat różnych obszarów działalności tych instytucji. Drugim argumentem, a zarazem ważnym wskaźnikiem z punktu widzenia celu niniejszego badania oraz obszaru badawczego, jest status zawodowy edukatorów, który w porównaniu z innymi zawodami muzealniczymi wydaje się mniej stabilny i bardziej wrażliwy na zmiany koniunktury gospodarczej. Wynika to przede wszystkim z form współpracy jakie najczęściej proponują im instytucje kultury, nierzadko mniej korzystne niż w przypadku pozostałych pracowników tych instytucji, np. wymagają zarejestrowania własnej działalności gospodarczej lub ich podstawą jest umowa zlecenie czy umowa o dzieło. Warto jednak podkreślić, że działalność edukacyjna muzeów jest jednym z tych obszarów ich aktywności, w której najszybciej zachodzą zmiany pod wpływem czynników zewnętrznych, które mają bezpośredni wpływ na praktyki kulturowe Polaków.

Trwająca od początku roku 2020 pandemia Covid-19 i negatywny wpływ, jaki wywarła na wiele aspektów życia gospodarczego i społecznego spowodowała, że większość instytucji kultury chcąc działać w przestrzeni społecznej i realizować cele statutowe w społeczeństwie, którego dotychczasowy model funkcjonowania został radykalnie zmieniony, musiała zintensyfikować prace na rzecz demokratyzacji dostępu do tych instytucji, w szczególności uwzględniając w procesie projektowania oferty techniczne i ekonomiczne możliwości odbiorców oraz docierania do nich.

Główne problemy i pytania badawcze

Podstawowym celem niniejszego badania było opracowanie aktualnego opisu muzealnych strategii funkcjonowania oraz docierania do widzów w okresie trwania pandemii SARS-CoV-2 i związanych z nią obostrzeń w dostępie do instytucji kultury, na przykładzie aktywności działów edukacji i opracowanych przez nie programów edukacyjnych.

Główne cele badania:

- określenie dominującego modelu funkcjonowania muzeów w okresie pandemii Covid-19,
- rozpoznanie potrzeb instytucji muzealnych w zakresie zmian instytucjonalno-prawnych,
- określenie wpływu pandemii Covid-19 na zainteresowanie ofertą edukacyjną muzeów.

Metodologia badania

Ze względu na obowiązujące obostrzenia sanitarne oraz ogólnopolski charakter, wiadomość z zaproszeniem do udziału w badaniu rozesłano do około 300 instytucji muzealnych współpracujących ze sobą w ramach Forum Edukatorów Muzealnych. Bezpośrednie linki do ankiety dostępne były również na funpage'ach różnych organizacji muzealnych oraz udostępniane były za pośrednictwem innych kanałów komunikacji. Badanie zostało zrealizowane w technice ankiety internetowej na przełomie listopada i grudnia 2020 roku na grupie 53 instytucji muzealnych, którą tworzyły muzea prowadzone przez samorząd terytorialny (59%), uniwersytety (4%), organizacje non profit (1%), a organizatorem lub współorganizatorem pozostałych jest właściwe dla ich profilu ministerstwo. W próbie dominują muzea historyczne (30,9%), wielowydziałowe (25,1%), regionalne (11,5%), artystyczne oraz techniki i przemysłu stanowią (7,5%). Jednocześnie udział pozostałych typów nie przekracza (4%). Co czwarte muzeów znajduje się w mieście liczącym powyżej 500 tys. mieszkańców, (40%) ma swoje siedziby w miejscowości o liczebności do 50 tys. mieszkańców,

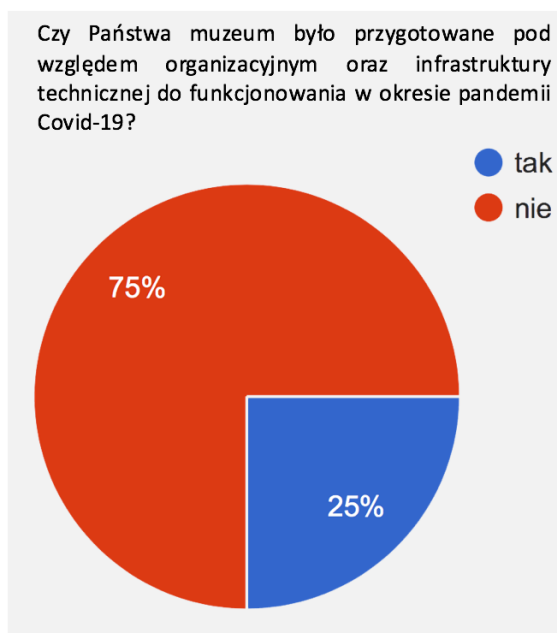
pozostałe w miastach do 500 tys. Ze względu na poziom zatrudnienia najliczniejszą grupę w próbie stanowią muzea zatrudniające do 15 pracowników bez podziału na formę zatrudnienia (26,9%) oraz zatrudniające od 51 do 100 (23,1%), 101-200 (17,3%), 26-50 (15,45), 16-25 (9,6%) i powyżej 201 pracowników (7,7%). (13,2%) współpracuje z edukatorami muzealnymi na podstawie umów cywilnoprawnych, a (42,8%) z nich zatrudnia w ten sposób do 5 osób. Rozkład muzeów według rodzajów przedstawia tabela nr. 1.

Muzea według rodzajów	Udział procentowy
artystyczne	5,80%
etnograficzne	3,80%
historyczne	30,90%
martyrologiczne	1,90%
przyrodnicze	1,90%
regionalne	11,50%
specjalistyczne	3,80%
techniki i przemysłu	5,80%
wielodziałowe	25,10%
wnętrz	1,90%
wojskowe	1,90%
literackie	1,90%
skansen	1,90%
uczelniane	1,90%

Tabela 1. Muzea według rodzajów.

Jak zmieniły się muzea w okresie pandemii

Wybuch pandemii Covid-19 i zmiany jakie zaszły w przestrzeni ekonomiczno-społecznej bezpośrednio wpłynęły na instytucje kultury. (75%) muzeów biorących udział w badaniu zadeklarowało, że nie były przygotowane pod względem organizacyjnym oraz technicznym do funkcjonowania w nowej, niesprzyjającej kontaktom międzyludzkim rzeczywistości. Innego zdania był co drugi pracownik muzeum uniwersyteckiego, co piąty prowadzonego lub współprowadzonego przez ministerstwo, deklaracje takie złożyło również (40%) muzeów finansowanych z budżetów miejskich. Przeważanie są to muzea (66,66%) zatrudniające do 15 pracowników, oraz posiadające zbiory: historyczne, etnograficzne, regionalne lub techniki i przemysłu. Ze względu na lokalizację lepiej przygotowane do funkcjonowania w warunkach pandemii były muzea zlokalizowane w miejscowościach o liczbie mieszkańców poniżej 10 tys. (8,33% respondentów) oraz muzea z województw Śląskiego i Dolnośląskiego. Jednocześnie ponad połowa badanych (54,7%) zadeklarowała, że niektóre rozwiązania wypracowane w 2020 roku zostaną utrzymane w muzeach po zakończeniu pandemii i stworzą z tradycyjnym modelem działania formę hybrydową; zaliczono do nich: działania online (71%) oraz pracę zdalną (14,8%). Co czwarty badany (24,5%) jest zdania, że obecny model funkcjonowania muzeum, w którym jest zatrudniony, to stan przejściowy wypracowany w procesie dostosowywania do obowiązujących przepisów sanitarnych oraz innych aktów prawnych wydanych w celu przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się pandemii Covid-19. Jednocześnie (7,5%) uważa, że pandemia będzie miała trwały wpływ na instytucje muzealne, przede wszystkim przyczyni się do wypracowania nowych modeli funkcjonowania, które będą dostosowane do nowych praktyk kulturowych Polaków. (13,2%) badanych nie miało zdania na ten temat.

Czy wypracowany w okresie pandemii Covid-19 model funkcjonowania, to?

Jednym z punktów, wprowadzonej wiosną 2020 roku na terenie Rzeczypospolitej Polskiej narodowej kwarantanny, była decyzja o zamknięciu dla gości wszystkich instytucji kultury, choć faktyczny okres zamknięcia muzeów i galerii sztuki, obejmował okres od 12 marca do 4 maja. Dyrektorzy większości z nich wykorzystali ten czas na opracowanie i wdrożenie programów, które dostosowały zarządzane przez nich instytucje do działania w obowiązującym reżimie sanitarnym pod względem technicznym oraz organizacyjno-programowym. W tym celu muzea biorące udział w badaniu intensywnie współpracowały z lokalnymi instytucjami sanitarnymi (53,6% badanych), przedstawicielami władz samorządowych (33,3%), organizatorami (11,6%) oraz policją (1,4%). Nieznaczna część z nich (3,77%) wyraziła opinię, że informacje przekazywane przez lokalne i centralne organy odpowiedzialne za upowszechnianie informacji na temat bieżących procedur postępowania w czasie pandemii były niewystarczające lub docierały do nich z opóźnieniem.

Z zebranych deklaracji wynika, że muzea w przestrzeni pracowniczej najczęściej wprowadziły zmiany w organizacji trybu pracy (94,3%), zapewniły pracownikom środki ochrony indywidualnej (94,3%), wprowadziły nakaz zasłaniania ust i nosa (86,8%) oraz obowiązek zachowania dystansu społecznego (83%). Ponadto przeszkolono pracowników w zakresie obowiązujących procedur sanitarnych (79,2%), przeorganizowano stanowiska pracy (62,3%), opracowywano i wdrażano

systemy monitorujące przestrzeganie reżimu sanitarnego na terenie muzeum (41,5%), oraz co piąte muzeum utworzyło stanowisko pomiaru temperatury (20,8%). Obowiązujące przepisy dotyczące przeciwdziałania rozprzestrzenieniu się koronawirusa nałożyły na muzea obowiązek wprowadzenia takich rozwiązań organizacyjnych i technicznych w udostępnianej przestrzeni, które miały zagwarantować zwiedzającym oraz pracownikom muzeów bezpieczne warunki do interakcji. Muzea najczęściej osiągały ten cel wprowadzając obowiązek zasłaniania ust i nosa (92,5%) oraz zachowania dystansu społecznego (86,9%). Większość muzeów zapewniła pracownikom, którzy mają bezpośredni kontakt z gośćmi szkolenia z zakresu obowiązujących procedur sanitarnych (84,9%), dostęp do środków ochrony indywidualnej (83%) oraz wprowadziła niezbędne zmiany w organizacji trybu pracy (79,2%) i organizacji stanowisk pracy (58,5%). Co drugie muzeum uruchomiło w udostępnianej przestrzeni systemy monitorujące przestrzeganie reżimu sanitarnego (56,6%). Muzea najchętniej informują swoich gości o obowiązujących ich zasadach i procedurach bezpieczeństwa za pośrednictwem strony internetowej (88,7%), informacji graficznych umieszczanych w przestrzeni muzealnej (86,8%), oraz korzystając z social mediów (81,1%) i ulotek (49,1%).

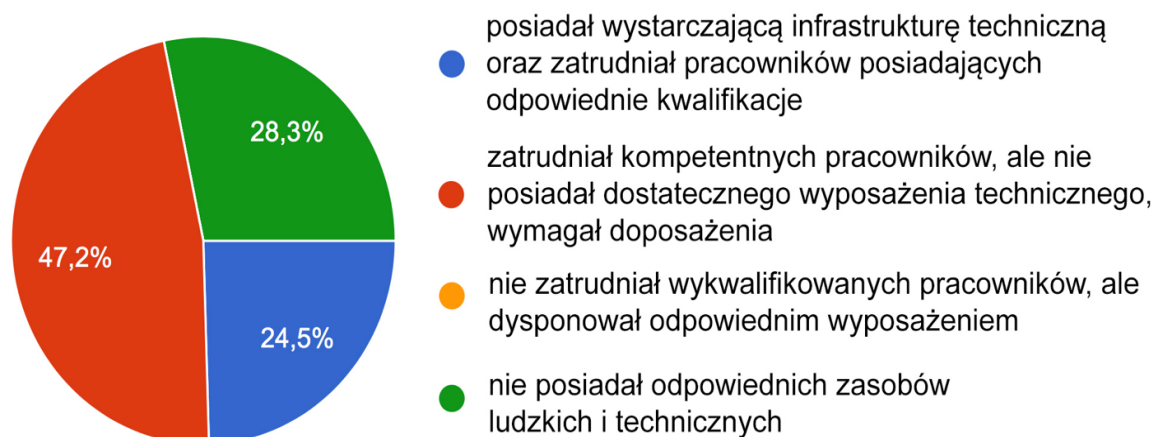
(80,5%) badanych uważa, że muzea podczas procesu dostosowywania się do nowej rzeczywistości napotykały na obszary problemowe, jednocześnie innego zdania byli pracownicy wszystkich muzeów uniwersyteckich oraz prywatnych biorących udział w badaniu oraz co czwarty pracownik muzeum finansowanego z kasy miejskiej (23,07%), i co dziesiąty, którego organizatorem jest ministerstwo.

Najczęściej wymieniane problemy dotyczyły:

- organizacji stanowisk pracy pod kątem obowiązujących nakazów sanitarnych,
- wprowadzenia limitu zwiedzających,
- dostosowania oferty muzeów do nowej rzeczywistości,
- organizacji bezpiecznego udostępniania przestrzeni gościom muzeum,
- opracowanie nowych regulaminów zwiedzania i programu edukacyjnego,

- uruchomienie działalności online.

W jakim stopniu dział edukacji muzeum był przygotowany do pracy w trybie online po wejściu w życie ograniczeń w funkcjonowaniu instytucji kultury?

Co trzecie muzeum biorące udział w badaniu zadeklarowało, że otwierając się na widzów w maju 2020 roku wprowadziło limit zwiedzających, co piąte (21,1%) zasady reżymy sanitarnego, a (15,6%) z nich zmieniło sposób korzystania z szatni najczęściej podejmując decyzję o jej zamknięciu, nieliczne udostępniły wieszaki w strefie łatwego dostępu. Co dziesiąte muzeum (8,9%) zmieniło godziny otwarcia dla widzów oraz czas i tryb pracy pracowników wprowadzając pracę zdalną lub zmianową. (7,8%) wyznaczyło lub zmodyfikowało trasy zwiedzania, co w przypadku (3,3%) z nich wiązało się z przearanżowaniem wystaw lub zaprojektowaniem i wykonaniem innych fizycznych konstrukcji, np. osłon z pleksi dla stanowisk kas i informacji. Dyrektorzy (6,7%) muzeów nie podjęli decyzji o otwarciu podległych im instytucji dla zwiedzających.

Co drugi edukator biorący udział w badaniu (48%) uważa, że dział edukacji, w którym jest zatrudniony od początku pandemii posiadał odpowiednie zasoby ludzkie do uruchomienia edukacji zdalnej, ale wymagały doposażenia w niezbędne przy takiej aktywności urządzenia techniczne. (83,4%) tej grupy stanowią pracownicy muzeów samorządowych, a (12%) prowadzonych przez ministerstwa. Muzea prywatne i uniwersyteckie nie wymagały w tym zakresie nakładów finansowych. Na potrzeby działów edukacji najczęściej kupowano sprzęt: komputery o parametrach umożliwiających obróbkę materiałów audio i wideo, sprzęt do realizacji nagrywań

audio i wideo (kamery, statywy, słuchawki, lampy, głośniki, oświetlenie). Ponadto zakupiono modemy, tablety, telefony komórkowe, licencje programów do obróbki zarejestrowanych materiałów audio i wideo, prowadzenia zajęci online i streamingu. (8,69%) respondentów podkreśliła, że w swojej pracy wykorzystuje prywatne urządzenia. Nieliczne muzea zlecają przygotowanie materiałów multimedialnych firmom zewnętrznym. Najczęściej doposażano muzea wielowydziałowe (19,60%), historyczne (13,72%) i regionalne (9,80%), oraz te których organizatorem było miasto lub ministerstwo. Co trzecie muzeum (30%) zdaniem badanych nie posiadało odpowiednich zasobów ludzkich oraz technicznych do prowadzenia działań online – (70%) tej grupy stanowią muzea samorządowe, a co piąte (22%) zadeklarowało, że było przygotowane pod względem technicznym i kompetencji pracowników do przeniesienia swojej aktywności do Internetu; (54,5%) tej grupy, to muzea prowadzone przez ministerstwa.

(79,6%) muzeów nie zmieniło zatrudnienia w działach edukacji w okresie pandemii – (59%) tej grupy stanowią muzea samorządowe, (31%) prowadzone przez ministerstwa, a co dziesiąte kogoś zatrudniło bądź zwolniło. (10%) muzeów miejskich zwiększyło zatrudnienie oraz co ósme prowadzone przez ministerstwo. Wszystkie muzea prywatne zwiększyły zatrudnienie w działach edukacji w 2020 roku. W tym czasie zwolnienia dotknęły (12,5%) muzeów państwowych, (20%) samorządowych. Ponad połowa muzeów współpracująca przed pandemią z edukatorami na podstawie umów cywilnoprawnych (54,2%) rozwiązała lub nie przedłużyła z nimi umów, jednocześnie (45,8%) kontynuowało współpracę tworząc dla nich przestrzeń do innych form aktywności, np. umożliwiając prowadzenie zajęć online lub proponując pracę w innym dziale muzeum.

Edukacja muzealna – (nie)nowe formy edukacji

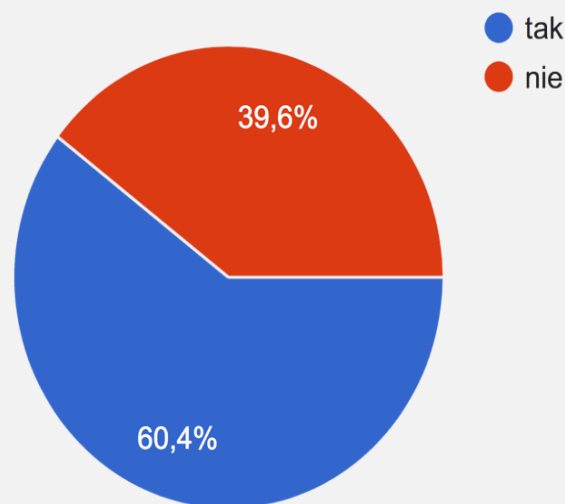
(76,9%) edukatorów zadeklarowało, że działy edukacji, w których pracują chętnie korzystają z wyników badań na temat oczekiwań widzów przy opracowywaniu oferty edukacyjnej. Co trzecie (32,8%) prowadzi samodzielne badania w tym zakresie, wykorzystując do tego celu Facebook (39,7%) i Instagram (13,8%), a co dziesiąte (10,3%) zamieszcza ankiety na stronie internetowej muzeum.

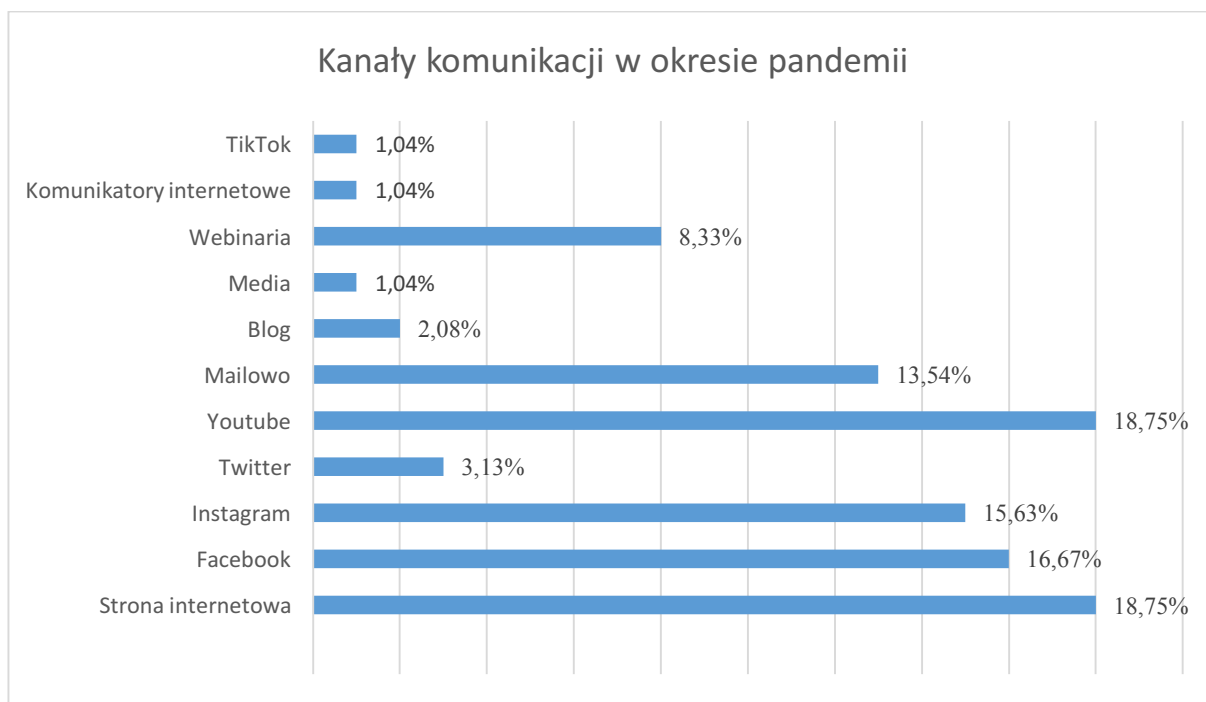
Zapytaliśmy badanych o działania jakie podjęli działy edukacji przed ponownym otwarciem w maju 2020 roku.

(51,28%) z nich opracowała lub dostosowała będące w ich ofercie

programy edukacyjne do warunków panujących podczas pandemii, (38,5%) uruchomiła nowe kanały komunikacji z widzami, a co dziesiąte przeprowadziło sondę na stronie internetowej lub za pośrednictwem jednego z popularnych serwisów social media. Z kolei do najczęściej wykorzystywanych w okresie pandemii kanałów komunikacji z widzami należą według popularności: Youtube (18,75%), strona internetowa (18,75%), Facebook (16,6%), Instagram (15,63%), e-mail (13,54%) oraz webinaria (8,33%). Nowym i bardzo niszowym medium jest TikTok, z którego korzysta około (1%) badanych.

Czy muzeum podejmuje działania, których celem jest monitorowanie nastrojów gości oraz ich gotowości do skorzystania z jego oferty?

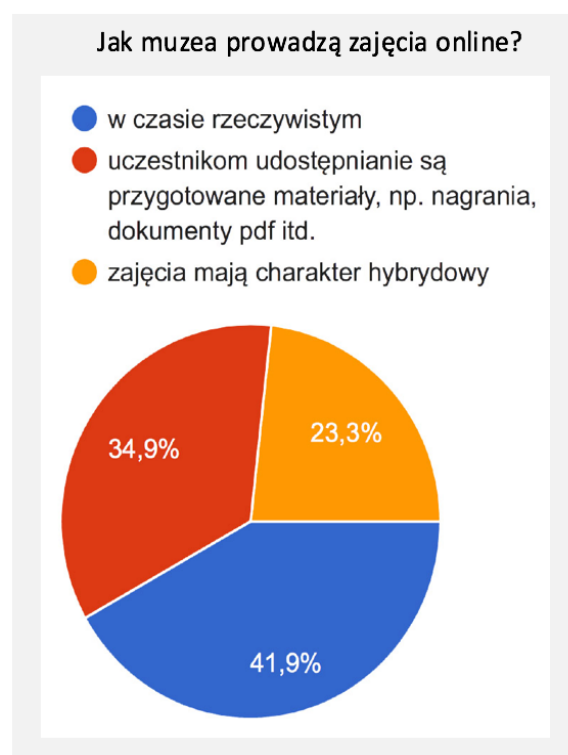
Co trzecie muzeum uczestniczące w badaniu wprowadziło zamiany w ofercie edukacyjnej ze względu na obowiązujące obostrzenia sanitarne w czasie pandemii, a (6,1%) nie wznowiła działalności w tym zakresie. Oferta (2%) pozostała bez zmian. O (13%) wzrósł udział zajęć online w strukturze oferty edukacyjnej muzeów oraz o (3,7%) zajęć prowadzonych na świeżym powietrzu, pozostałe obszary aktywności uległy w tym okresie spadkowi o kilka punktów procentowych.

	Przed pandemią	W czasie pandemii	Zmiana
Lekcje muzealne	15,8%	14,1%	-11,07%
Warsztaty	15,5%	12,7%	-18,37%
Kursy (rozumiane jako cykle zajęć, np. doszkalające dla nauczycieli, pasjonatów)	7,5%	4,7%	-37,01%
Konkursy	12,7%	12,7%	
Prelekcje/ wykłady	14,9%	12,2%	-18,11%
Debaty	6,5%	3,8%	-42,41%
Konferencje	10,9%	7,0%	-35,21%
Zajęcia online	3,4%	16,4%	+382,87%
Zajęcia na świeżym powietrzu	12,7%	16,4%	+29,05%
	100,0%	100,0%	

Tabela 2. Wpływ pandemii na strukturę aktywności edukacyjnych muzeów.

(58%) edukatorów biorących udział w badaniu zadeklarowała, że w okresie pandemii oferta edukacyjna muzeów spotyka się z dużym lub bardzo dużym zainteresowaniem odbiorców, co piąty uważa, że jest małe lub bardzo małe. Największym zainteresowaniem cieszą się materiały publikowane za pośrednictwem social mediów (Facebook, Instagram) oraz na stronach internetowych muzeów, a także przygotowane przez działy edukacji kursy i zajęcia online. Ponad połowa muzeów (55,8%) odnotowała w omawianym okresie wzrost zainteresowania tą formą edukacji, co piąte (18,6%) spadek, a w przypadku co czwartego nie uległo zmianie. Warto jednak podkreślić, że z równie dużym zainteresowaniem, co zajęcia i materiały online spotykają się zajęcia prowadzone na świeżym powietrzu. Może na to wpływać, szczególnie ważna w okresie izolacji społecznej potrzeba kontaktów międzyludzkich oraz sezonowy charakter tych zajęć, który przypada na okres wzmożonego ruchu turystycznego od wiosny do jesieni.

Natomiast wyraźnie spolaryzowane są odpowiedzi muzealników na temat zainteresowania zajęciami edukacyjnymi prowadzonymi w formie stacjonarnej, (43%) z nich deklaruje małe lub bardzo małe, podczas gdy druga grupa duże lub bardzo duże (51%). Muzea, które podjęły decyzję o utrzymaniu w swojej ofercie, pomimo panującej pandemii i związanych z nią obostrzeń zajęć stacjonarnych, musiały opracować nowe regulaminy – tzw. „covidowe”, które stworzyły ramy do bezpiecznej interakcji edukatorów z uczestnikami zajęć. Uregulowano w nich nie tylko sposób korzystania z przestrzeni muzeów, ale również szereg innych zagadnień wpływających na bezpieczeństwo, np. sposób udostępniania materiałów dydaktycznych. Z zebranych od uczestników badania deklaracji wynika,

że większość zajęć edukacyjnych realizowana jest w procedurach bezkolizyjnych (20,8%) dotyczy to również tych realizowanych na świeżym powietrzu. Uczestnicy zajęć zobowiązani są do bezwzględnego przestrzegania obowiązujących na terenie muzeów zasad bezpieczeństwa, a prowadzący zajęcia do zapewnienia warunków do ich przestrzegania, np. dbając o właściwe wyposażenie sal dydaktycznych, przeprowadzając okresową dezynfekcję wykorzystywanych w pracy materiałów dydaktycznych oraz innych elementów wyposażenia, z którymi mają kontakt. W tym celu muzea nie tylko ograniczyły liczebność grup zajęciowych ale również wprowadziły: obowiązek zakrywania nosa i ust (16%), dezynfekcji rąk przed i po zajęciach (16%) oraz zachowania dystansu społecznego (14,9%). Pomimo obowiązku ich przestrzegania, nie tylko na terenie muzeów, (68,1%) edukatorów zadeklarowało, że w grupie osób uczestniczących w zajęciach uczestniczyła przynajmniej jedna osoba, które je łamała. Taki sam odsetek musiał kilkakrotnie upominać taką osobę aby zachowywała się zgodnie z obowiązujących zasadami bezpieczeństwa.

Edukatorzy w swojej pracy chętnie korzystają z materiałów multimedialnych (26%), ilustracji (22,67%), kart pracy (16%), wydawnictw (14%) oraz kopii zabytków (14%). Większość muzeów, która uczestniczyła w badaniu oferuje zajęcia edukacyjne dla wszystkich grup wiekowych (71,4%), jedynie (4%) z nich nie ma ich w swojej ofercie. Warto jednak podkreślić, że najszersza oferta skierowana jest do młodzieży w wieku szkolnym, tj. szkół podstawowych i średnich, oraz do najmłodszych gości muzeów, tj. dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Niestety w czasie pandemii większość z nich nie spotkała się z zainteresowaniem szkół i rodziców.

Od marca 2020 roku większość działów edukacji przeniosła swoją aktywność do świata wirtualnego. (40%) z nich prowadzi ją w czasie rzeczywistym w formie webinarium korzystając z platformy Zoom (35,48%), MSTEams (17,47%) lub Google Meet (12,90%), (35%) opracowuje i udostępnia różnego rodzaju materiały jak nagrania audio i wideo – (27,42%) muzeów wykorzystuje do tego celu serwis Youtube, lub umieszcza na swojej stronie internetowej opracowania i artykuły itp. Jedynie (6%) muzeów w edukacji online wykorzystuje Facebooka i/lub aplikację Messenger.

Muzea, które realizują zajęcia we wnętrzach muzeum oferują przede wszystkim programy edukacyjne na temat posiadanych zbiorów (87%), historii (73%), kultury

(66%), sztuki (62%), regionalizmów (52%) oraz środowiska naturalnego około (21%). Wśród nich największą popularnością cieszą się te dotyczące zbiorów muzeów i historii. W programach edukacyjnych większości muzeów realizujących zajęcia na świeżym powietrzu znajdują się te, dotyczące zagadnień z zakresu historii - (60%) muzeów ma je w swojej ofercie, kultury (45%), środowiska naturalnego (47%), sztuki i regionalizmów (30%) oraz zbiorów muzeum (24%). Zdaniem badanych najpopularniejsze wśród odbiorców dotyczą historii (17%) wskazań, środowiska naturalnego (15%) i kultury (12%). W skutek pandemii prawie czterokrotnie więcej muzeów oferuje zajęcia online, które najczęściej dotyczą historii (62%), zbiorów muzeum oraz sztuki i kultury po (50%), co może być zaskakujące muzea stosunkowo rzadko mają w swojej ofercie zajęcia na temat natury i środowiska naturalnego (26%). Zdaniem edukatorów największą popularnością cieszą się zajęcia na temat zbiorów muzealnych i historii, nieco mniejszą te na temat środowiska naturalnego i regionalizmów.

Oczekiwania muzeów w czasie pandemii

Wszystkie instytucje muzealne, które wzięły udział w badaniu odnotowały w 2020 roku w skutek pandemii spadek frekwencji widzów, który średnio wyniósł około (44%). Jego negatywny wpływ na działalność muzeów można zaobserwować w wielu obszarach, między innymi, aż o (42%) spadła liczba muzeów organizujących debaty, o (35%) konferencje naukowe, o (37%) kursy edukacyjne, o (18,37%) warsztaty. Jednocześnie w tym okresie, aż czterokrotnie zwiększyła się liczba muzeów oferujących różne formy zajęć online oraz o (30%) liczba zajęć na świeżym powietrzu. Biorący udział w badaniu wskazali dwa główne obszary wyzwań przed jakimi stanęli zarządzający instytucjami muzealnymi, tj. obszar publiczności (66,1%), a także opracowania skutecznej strategii działania oraz oferty programowej (64,7%).

(90,4%) badanych zadeklarowała, że rząd powinien opracować i wdrożyć plan pomocy dla instytucji kultury w związku z pandemią Covid-19, jedynie (9,6%) nie miała na ten temat zdania. (68%) respondentów uważa, że pomoc państwa powinna być skierowana do wszystkich instytucji muzealnych, niezależnie od

organizatora (86,3%), innego zdania był co trzeci badany. Zdaniem tej grupy państwo mogłoby interweniować w drodze indywidualnego wniosku, po rozpoznaniu podstaw do udzielenia wsparcia. Wśród najczęściej wymienianych przez muzealników kryteriów pomocy są: wyrażony procentowo spadek frekwencji i dochodów muzeum, prowadzenie działalności edukacyjnej na różnych polach, liczba zatrudnionych, znacząca rola społeczna.